

วิจิตรกิตติวิชญาจารย์

รศ.ดร.ประยูร ศรีประสาธน์

คำว่าวิจิตรกิตติวิชญาจารย์นี้ อาจแปลความหมายได้เป็น 2 นัย นัยแรกหมายถึงศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอาน ผู้เป็นอาจารย์ผู้มีความรู้เป็นเกียรติยศชื่อเสียง (เป็นที่ยอมรับทั่วไป) อีกนัยหนึ่งอาจหมายถึงอาจารย์ที่มีความรู้เป็นเกียรติยศอันดั่งาม ซึ่งก็หมายถึงศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอาน นั่นเอง การนำเสนอ กิตติการ หัวข้อข้างต้นนี้จะแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ส่วนคือ ความเป็นกิตติวิชญา-จารย์ ความเป็นกิตติวิชญาด้านการ ศึกษา ความเป็นกิตติวิชญาด้านอื่นๆ และคุณลักษณะกับแบบแผนของการดำเนินงานที่ยึดถือปฏิบัติ ตลอดมา

ความเป็นกิตติวิชญาจารย์ ด้วยการดำรงชีวิตด้าน ความเป็นครู อาจารย์ของศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอาน เริ่มต้นด้วยการเลือกเรียนวิชาการพื้นฐาน และวิชาชีพครู จากระดับปริญญาตรี คณะอักษรศาสตร์ และคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จากนั้นก็ไปศึกษาต่อระดับปริญญาโทและปริญญาเอกด้านบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมินนิโซตา สหรัฐอเมริกา เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว ก็กลับมาประกอบอาชีพ และดำรงตนด้วยความ เป็นครูมาตลอด เริ่มจากการเป็นครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่โรงเรียนสาธิต แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเป็นอาจารย์สอนระดับอุดมศึกษาตั้งแต่ระดับ ปริญญาตรีถึงปริญญาเอก ที่คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ ที่สถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ทั้งของรัฐและเอกชนอีกหลายแห่ง ภารกิจด้านการ

สอนนี้เป็นสิ่งที่ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน ยึดถือปฏิบัติตลอดมา กล่าวคือไม่ว่าจะดำรงตำแหน่งใดในระหว่างรับราชการ และแม้จะเกษียณราชการแล้วก็ตาม ก็ยังคงปฏิบัติหน้าที่ด้านการสอนอย่างสม่ำเสมอตลอดมา

กิตติวิชญาจารย์ด้านการศึกษา ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน นอกจากจะนำความรู้มาใช้สอนแล้ว ยังนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานและสร้างสรรค์ผลงานที่มีลักษณะเป็นนวัตกรรม และเทคโนโลยีใหม่ทางการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบท และความต้องการของสังคมไทย จนเป็นที่ยอมรับในความเป็น “นัก” หรือผู้ทรงความรู้และความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ทางการศึกษา คือ ความเป็นนักบริหารการศึกษา นักปฏิรูปการศึกษา นักนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา และนักอุดมศึกษา

ความเป็นนักบริหารการศึกษา เริ่มจากการเลือกเรียนสาขาวิชาการบริหารการศึกษาในระดับปริญญาโทและเอก ที่มหาวิทยาลัยมินนิโซตา สหรัฐอเมริกา เมื่อกลับมาทำงานก็ได้ดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่โรงเรียนสาธิตแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม และได้ดำรงตำแหน่งระดับสูงยิ่งขึ้น คือ เลขาธิการ และรองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รองปลัดและปลัดทบวงมหาวิทยาลัย อธิการบดีมหาวิทยาลัยหลายแห่ง ทั้งการดำรงตำแหน่งช่วงเวลาเดียวกัน และต่างเวลากัน นอกจากนั้นยังดำรงตำแหน่งกรรมการ และนายกสภามหาวิทยาลัยหลายแห่งทั้งของรัฐ และเอกชน ยิ่งไปกว่านั้นยังดำรงตำแหน่งประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอีก 2 แห่งด้วย การดำรงตำแหน่งบริหารทุกตำแหน่งที่ผ่านมานั้น ท่านได้ริเริ่มพัฒนาประสาน ร่วมมือ และแก้ไขปัญหาต่างๆ อยู่เสมอ ผลงานด้านการบริหารการศึกษาดังกล่าวทำให้ท่านได้รับรางวัลต่างๆ เช่น รางวัลนักบริหารการศึกษาดีเด่น จากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รางวัลเกียรติคุณนักการศึกษาดีเด่นจากสภาการศึกษา เพื่อการสอนระหว่างประเทศ รางวัลกิตติคุณสังข์เงิน ในฐานะนักบริหารการศึกษาดีเด่นจากสมาคมนักประชาสัมพันธ์แห่งประเทศไทย เป็นต้น

รางวัลเกียรติคุณ ผลงานดีเด่นจาก ASIAN ASSOCIATION OF OPEN UNIVERSITIES นอกจากนี้ยังได้รับปริญญาคุณวุฒิบัณฑิตกิตติมศักดิ์จากมหาวิทยาลัยหลายแห่ง ทั้งในและต่างประเทศ อันเนื่องมาจากผลงานดีเด่น ด้านนวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษาดังกล่าว

ความเป็นนักอุดมศึกษา ตลอดชีวิตการทำงานของศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน เกี่ยวข้องอยู่กับการศึกษาระดับอุดมศึกษา ทั้งในด้านการสอน การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนารูปแบบการจัด และการบริหาร สถาบันอุดมศึกษา อันมีมหาวิทยาลัยที่จัดการเรียนการสอนในระบบปกติโดยทั่วไป และระบบทางไกล เช่น มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช รวมทั้งมหาวิทยาลัยที่มีระบบบริหารที่มีใช้ระบบราชการปกติ หรือมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เช่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ส่วนสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ก็เป็นผู้ริเริ่ม และร่างพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน นอกจากนี้ท่านยังมีส่วนสำคัญที่ผลักดันให้มีการจัดตั้งทบวงมหาวิทยาลัย เพื่อทำหน้าที่เสนอแนะนโยบายวางแผน และประสานการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศ โดยได้ดำรงตำแหน่งปลัดทบวงมหาวิทยาลัยก่อนเกษียณราชการ ผลงานสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาระดับอุดมศึกษาอีก 3 ประการ ที่แสดงถึงความเป็นนักวิชาการ และความคิดริเริ่มของท่าน คือ ตำราเกี่ยวกับการอุดมศึกษาที่ยังคงใช้สอน และอ้างอิงอยู่ในสถาบันการสอนสาขาวิชานี้ กับการริเริ่มก่อตั้งและเป็นนายกสมาคมคนแรกและคนปัจจุบันของสมาคมวิจัยสถาบันและพัฒนาอุดมศึกษา ผู้ก่อตั้งและนายกสมาคมแรก ของสมาคมมหาวิทยาลัยภูมิภาคเอเชีย และแปซิฟิก (ASSOCIATION OF UNIVERSITIES OF ASIA AND THE PACIFIC-AUAP) เป็นต้น

แนวคิดและหลักปรัชญาที่ยึดมั่นจากผลงานการเป็นครูและนักการศึกษาในประการต่างๆ ที่นำเสนอข้างต้น สะท้อนแนวคิด และหลักปรัชญาที่ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน ยึดมั่นคือ

รางวัลเกียรติคุณ ผลงานดีเด่นจาก ASIAN ASSOCIATION OF OPEN UNIVERSITIES นอกจากนี้ยังได้รับปริญญาคุณวุฒิบัณฑิตกิตติมศักดิ์จากมหาวิทยาลัยหลายแห่ง ทั้งในและต่างประเทศ อันเนื่องมาจากผลงานดีเด่น ด้านนวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษาดังกล่าว

ความเป็นนักอุดมศึกษา ตลอดชีวิตการทำงานของศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน เกี่ยวข้องอยู่กับการศึกษาระดับอุดมศึกษา ทั้งในด้านการสอน การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนารูปแบบการจัด และการบริหาร สถาบันอุดมศึกษา อันมีมหาวิทยาลัยที่จัดการเรียนการสอนในระบบปกติโดยทั่วไป และระบบทางไกล เช่น มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช รวมทั้งมหาวิทยาลัยที่มีระบบบริหารที่มีใช้ระบบราชการปกติ หรือมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เช่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ส่วนสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ก็เป็นผู้ริเริ่ม และร่างพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน นอกจากนี้ท่านยังมีส่วนสำคัญที่ผลักดันให้มีการจัดตั้งทบวงมหาวิทยาลัย เพื่อทำหน้าที่เสนอแนะนโยบายวางแผน และประสานการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศ โดยได้ดำรงตำแหน่งปลัดทบวงมหาวิทยาลัยก่อนเกษียณราชการ ผลงานสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาระดับอุดมศึกษาอีก 3 ประการ ที่แสดงถึงความเป็นนักวิชาการ และความศรัทธาเริ่มของท่าน คือ ดำรงเกี่ยวกับการอุดมศึกษาที่ยังคงใช้สอน และอ้างอิงอยู่ในสถาบันการสอนสาขาวิชานี้ กับการริเริ่มก่อตั้งและเป็นนายกสมาคมคนแรกและคนปัจจุบันของสมาคมวิจัยสถาบันและพัฒนาอุดมศึกษา ผู้ก่อตั้งและนายกสภาคนแรก ของสมาคมมหาวิทยาลัยภูมิภาคเอเชีย และแปซิฟิก (ASSOCIATION OF UNIVERSITIES OF ASIA AND THE PACIFIC-AUAP) เป็นต้น

แนวคิดและหลักปรัชญาที่ยึดมั่นจากผลงานการเป็นครูและนักการศึกษาในประการต่างๆ ที่นำเสนอข้างต้น สะท้อนแนวคิด และหลักปรัชญาที่ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน ยึดมั่นคือ

1. ความเสมอภาค และการกระจายโอกาสทางการศึกษา แนวคิดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นอย่างเด่นชัดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 10 ที่กำหนดให้ทุกคนมีสิทธิ และโอกาสเสมอกันในการเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และการจัดตั้งมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชก็มุ่งสนองแนวคิด และปรัชญาการขยายโอกาสทางการศึกษาที่ทำให้ทุกคนไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนก็สามารถเรียนได้

2. การกระจายอำนาจทางการศึกษา แนวคิดหลักที่ยึดถือตลอดมา ก็คือ ความพยายามที่จะให้อำนาจการตัดสินใจสิ้นสุด และยุติในระดับสถานศึกษาด้วยการกระจายอำนาจทางด้านการบริหารวิชาการ การเงิน และงบประมาณการบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ให้สถานศึกษารับผิดชอบ อันจะทำให้สถานศึกษามีอำนาจอิสระในการบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ และตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น และประเทศชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้วยแนวคิดที่ว่าการศึกษาเป็นเรื่องของคนทุกคนในสังคม มิใช่ของสถานศึกษาแต่เพียงฝ่ายเดียว ดังนั้น จึงควรเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ในรูปของคณะกรรมการสถานศึกษา ส่วนการบริหารที่เหนือระดับสถานศึกษา ก็ควรจัดการบริหารจัดการในรูปองค์กรคณะบุคคล เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็น และการตัดสินใจ หลักแนวคิดและปรัชญาที่กล่าวข้างต้นนี้ มีปรากฏชัดเจนในการจัดโครงสร้าง และระบบบริหารการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

4. การพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นแนวคิดและปรัชญาที่ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ครีส์อาน ยึดมั่น ดังนั้นจึงเข้ามามีส่วนสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาที่มีจุดเน้นด้านพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วย การพัฒนาครู

และผู้บริหารการศึกษา การพัฒนาสื่อ และเทคโนโลยีการศึกษา การกระจายอำนาจทางการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษา โดยมาตรการดำเนินงานในเรื่องดังกล่าว ปรากฏชัดอยู่ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และรายงานคณะกรรมการการปฏิรูปการศึกษา โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา กับการพัฒนาสื่อ และเทคโนโลยีการศึกษานั้น นอกจากจะเสนอให้จัดตั้งองค์กรรับผิดชอบเป็นการเฉพาะแล้ว ยังเสนอให้มีการจัดตั้งกองทุนสนับสนุนเพื่อให้เกิดผลจริงจังกด้วย

ความเป็นกิตติวิชญ์การด้านอื่นๆ นอกจากความรู้ทางวิชาการด้านการศึกษาแล้ว ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร คริสส์อ้าน ยังได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้ทรงความรู้และเป็นผู้ประยุกต์ความรู้ไปสู่การปฏิบัติในฐานะนักวิชาการ นักบริหารราชการดีเด่น นักการเมือง และนักภาษา ที่ประสบผลสำเร็จโดยได้รับรางวัล และเกียรติยศชื่อเสียงมากมาย ดังนี้

ด้านความเป็นนักวิชาการ คุณสมบัติด้านนี้มีปรากฏชัดเจนเขียนประเภทต่าง ๆ อันได้แก่ หนังสือและตำรากว่า 10 เล่ม บทความทางวิชาการกว่า 60 เรื่อง ที่ตีพิมพ์ในวารสารในประเทศ และต่างประเทศ นอกจากนั้นก็มีปรากฏในรูปของคำบรรยาย ปาฐกถา คำอภิปราย และคำกล่าวในการประชุมสัมมนา ผลงานดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงความลุ่มลึกและกว้างขวางของหลักการ ทฤษฎี และแนวคิดทางวิชาการ ตลอดจนเสนอทางการประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย ด้านการนำเสนอผลงานวิชาการในรูปแบบต่างๆ ดังกล่าว จะพบว่าเป็นการนำเสนอที่มีทักษะของการใช้ภาษาที่สั้น กระชับรัดกุม สละสลวย แต่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ ด้วยเหตุนี้จึงได้รับเชิญให้เป็นผู้บรรยายเป็นวิทยากร เป็นกรรมการและองค์ปาฐกถาในการประชุม และสัมมนาทางวิชาการต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศอยู่ตลอดเวลา สิ่งที่แสดงเกียรติคุณด้านนี้ที่ปรากฏชัด คือการได้รับรางวัล และปริญญาคุณุภีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากมหาวิทยาลัยในประเทศไทย 7 แห่ง มหาวิทยาลัยต่างประเทศ 3 แห่ง และรางวัล

ด้านต่างๆ อีกกว่า 20 รางวัล

ความเป็นนักบริหารราชการดีเด่น ในฐานะข้าราชการพลเรือน ที่ไต่เต้ามาจนดำรงตำแหน่งสูงสุดของข้าราชการพลเรือน คือ ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย โดยขณะที่ดำรงตำแหน่งปลัดทบวงมหาวิทยาลัยอยู่นั้น ก็ยังได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรักษาการเลขาธิการ ก.พ. อีกตำแหน่งหนึ่งด้วย แม้จะเป็นช่วงเวลาสั้นๆ แต่ก็นับได้ว่าดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงถึง 2 ตำแหน่งในเวลาเดียวกัน ซึ่งคงมีข้าราชการน้อยคนนักที่จะได้รับแต่งตั้งเช่นนี้ หากไม่มีความรู้ความสามารถเป็นที่ปรากฏ นอกจากนี้ ความรู้ ความสามารถด้านการบริหารราชการของท่านทำให้ได้รับรางวัลข้าราชการดีเด่นครุฑทองคำจากสมาคมข้าราชการพลเรือน ได้รับรางวัลนักรู้ประกาศนาศาสตร์ดีเด่น จากสมาคมนักประกาศนาศาสตร์แห่งประเทศไทย ได้รับรางวัลข้าราชการแห่งปี จากหนังสือพิมพ์หลักไทย และบุคคลดีเด่นแห่งปี จากสมาพันธ์สื่อมวลชนพันธมิตรนครราชสีมา เป็นต้น

ความเป็นนักการเมือง ที่ได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน มีโอกาสเข้าเป็นนักการเมืองทั้งโดยการได้รับการแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ 3 ครั้ง และได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ 1 ครั้ง โดยการดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นได้รับการแต่งตั้งเป็นประธานกรรมาธิการการศึกษา สภาผู้แทนราษฎร ซึ่งสามารถวางตัวและสร้างผลงานจนเป็นที่ยอมรับจากสมาชิกทั้งฝ่ายรัฐบาล และฝ่ายค้านเป็นอย่างดี จนทำให้คณะกรรมการการศึกษา มีผลงานจากการศึกษาค้นคว้า และจัดทำเป็นข้อเสนอแนะแก่ฝ่ายรัฐบาลมากมายกว่ายุคใด ๆ ที่เคยมีมา

ความเป็นนักภาษา เป็นคุณลักษณะอีกประการหนึ่งของศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน ที่มีความสามารถในการใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง สละสลวย กะทัดรัด และชัดเจนยั้งคำ นั้น การพูด การเขียน การสรุปความ การ

แต่งตำรา และการแต่งกลอน จนได้รับรางวัลกิตติคุณสังข์เงินจากสมาคมนักประชาสัมพันธ์ และรางวัลนักอักษรศาสตร์ดีเด่นจากสมาคมนิสิตเก่าอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความเป็นกิตติวิทย์อาจารย์ของศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน ทุกด้านที่น่าเสนอมานั้น อาจกล่าวได้ว่ามีปัจจัยสนับสนุนอยู่ 2 ลักษณะคือ คุณลักษณะและแบบแผนการดำรงชีวิตลักษณะหนึ่ง อีกลักษณะหนึ่งคือ แบบแผนของการปฏิบัติงาน โดยมีสาระสำคัญของแต่ละลักษณะ ดังนี้

ด้านคุณลักษณะและแบบแผนการดำรงชีวิต อาจจำแนกเป็นประการต่าง ๆ คือ

1. **การเป็นผู้ใฝ่หาความรู้อยู่ตลอดเวลา** ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้านได้ปฏิบัติตนด้วยการใฝ่หาความรู้ใหม่ๆ ที่ทันสมัยเพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา ดังจะเห็นได้จากทุกครั้งที่มีโอกาสเดินทางไปต่างประเทศ จะต้องตระเวนตามร้านหนังสือเวหาซื้อกลับมาเป็นจำนวนมาก การใฝ่หาความรู้เพิ่มเติมดังกล่าวนี้ ทำให้มีแง่มุมใหม่ ๆ ที่นำมาใช้บริหารและตัดสินใจอยู่เสมอๆ

2. **การมีสติและอารมณ์มั่นคง** เป็นคุณสมบัติเด่นอีกประการหนึ่งที่สามารถควบคุมอารมณ์อย่างมั่นคงสม่ำเสมอ ไม่เคยแสดงอารมณ์ กล่าวคือไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์โกรธหรือเกลียดให้ปรากฏ แม้ว่าจะมีผู้กล่าวหาหรือว่ากล่าวด้วยถ้อยคำรุนแรงเพียงใดก็ตาม แต่ท่านก็จะสามารถควบคุมอารมณ์ได้ และจะกล่าวโต้ตอบด้วยเหตุผล และด้วยน้ำเสียงหรือท่าทางเป็นปกติ โดยไม่แสดงอาการชุนเคื่องให้ปรากฏออกมาเลย

3. **ความมีมนุษยสัมพันธ์** เป็นคุณลักษณะที่แสดงออกโดยการโอภาปราศรัยกับเพื่อนร่วมงานอย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอ ทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานเข้าพบเพื่อปรึกษางานได้ตลอดเวลา นอกจากนี้ยังมีทักษะเชิงสังคมอันได้แก่ การร้องเพลง และเต้นรำ สามารถร่วมกิจกรรมกับผู้ร่วมงาน และนักศึกษาได้อย่างสนิทสนมและใกล้ชิดยิ่งขึ้น

4. ความสามารถในการสื่อสาร ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน ได้รับการยอมรับว่ามีความสามารถทั้งทางด้านการพูดและการเขียนที่กระชับ ตรงถึงเรื่องที่ต้องการสื่อสาร ได้ประเด็นและแง่คิดใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา ในด้านการพูดต่อที่ประชุมนั้น แม้จะดูประหนึ่งว่าเป็นการพูดตามประสพการณ์ โดยมิได้เตรียมตัวมาก่อนเลย แต่ในความเป็นจริง การพูดหรือการบรรยาย ต่อที่ประชุมทุกครั้ง ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน จะเตรียมตัวด้วยการ หาข้อมูลและจัดลำดับเรื่องที่จะพูดมาก่อนเป็นอย่างดี จนสามารถพูดในสิ่งที่ได้เตรียมมาแล้วนั้นโดยไม่ต้องมีเอกสารเตือนความจำมาประกอบ

5. การมีความจำดี ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้านเป็นผู้มีความจำดี สามารถจำเรื่องราวที่ได้อ่าน ที่ได้ฟังหรือได้ข้อมูลจากการประชุม หรือจากการตัดสินใจไปแล้วอย่างดี คุณสมบัตินี้เป็นสิ่งนี้เป็นประโยชน์อย่างมาก ในการติดตามความคืบหน้าของการปฏิบัติงานตามมติ หรือตามคำสั่งการไปแล้ว

6. ความสามารถในการนำการประชุม ความสามารถนี้ปรากฏเด่นชัดในการปฏิบัติหน้าที่ประธานการประชุม ที่สามารถกำหนดประเด็น จัดลำดับความสำคัญของเรื่อง การชักนำที่ประชุมให้อภิปรายตรงประเด็น การสรุปผลอภิปรายของมติที่ประชุมอย่างชัดเจน และสามารถนำไปปฏิบัติได้ อันทำให้ในการประชุมทุกครั้งได้ข้อยุติและการปฏิบัติตามมา

7. การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมุ่งมั่นกระทำให้สำเร็จผลตามความคิดนั้น สิ่งที่แสดงให้เห็นคุณสมบัตินี้ที่ปรากฏชัดคือ การนำมหาวิทยาลัยให้เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ซึ่งเริ่มคิดกันมาตั้งแต่ พ.ศ. 2510 และมาสำเร็จผลเมื่อมีการจัดมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี อีกตัวอย่างหนึ่งคือแนวคิดเรื่องการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาในระบบทางไกล ซึ่งเริ่มคิดมาตั้งแต่การปฏิรูปการศึกษาใน พ.ศ.2517 และมาปรากฏผลสำเร็จจริงโดยการจัดตั้งมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชเมื่อ พ.ศ. 2521

8. **ความซื่อสัตย์สุจริต และความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน** เป็นคุณสมบัติที่สามารถพิสูจน์ได้ จากการดำรงตำแหน่งต่างๆ ทุกตำแหน่งที่ผ่าน มา ไม่ปรากฏข้อร้องเรียนเกี่ยวกับความไม่ซื่อสัตย์ และการประพฤติมิชอบ แต่อย่างใด แม้องค์กรที่รับผิดชอบมีการก่อสร้างขนาดใหญ่อยู่เป็นจำนวนมาก ก็ตาม

ด้านแบบแผนการปฏิบัติงาน ความสำเร็จในการปฏิบัติงานใน ตำแหน่งต่างๆ ของ ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้านมีแบบแผนการดำเนินงานที่มีลักษณะร่วม ที่สามารถนำมากล่าวเพื่อเป็นแบบอย่างของการนำไป ประยุกต์ใช้ได้ ดังต่อไปนี้

1. **การบริหารและปฏิบัติงานโดยมีเป้าหมาย และแผนงานเป็น เครื่องชี้นำ** แผนที่นำมาใช้จะมีทั้งแผนกลยุทธ์ ซึ่งเป็นแผนระยะ 5 ปี และ แผนปฏิบัติการประจำปีที่สุดคล้องกับแผนกลยุทธ์ นอกจากนี้ในงานบาง ลักษณะ เช่น การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศ ก็ได้ริเริ่มให้จัดทำแผนระยะยาว 15 ปี เพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องชี้ทิศทางการพัฒนาอุดมศึกษา ของประเทศระยะยาวที่ชัดเจน และมีทิศทาง

2. **การบริหารและการตัดสินใจ บนพื้นฐานของความรู้** จากหลัก การ แนวคิดและทฤษฎีจากกฎหมาย กฎระเบียบและข้อบังคับต่างๆ เพื่อให้ การบริหาร และการตัดสินใจเป็นไปตามหลักเหตุผล และข้อเท็จจริงมากกว่า ตามอารมณ์ และแรงกดดันเฉพาะหน้า

3. **การบริหารและตัดสินใจโดยองค์คณะบุคคล** เพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการบริหารและตัดสินใจ และถือเป็นรูปแบบที่ ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน ใช้ในการบริหาร งานในตำแหน่งต่างๆ ที่ เคยดำรงมา และนำมาใช้ในการวางรูปแบบของการบริหารหน่วยงานทางการ ศึกษาาระดับต่างๆ ของกระทรวงศึกษาธิการตามแนวปฏิรูปการศึกษาตั้งแต่ระดับ สถานศึกษาถึงระดับกระทรวง

4. การสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อม ในการปฏิบัติงานของหน่วยงานให้มีความร่มรื่น และมีสถานที่ทำงานที่เหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน ดังจะเห็นได้จากการจัดภูมิทัศน์ และสถานที่ทำงานของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่ท่านเข้าดำรงตำแหน่งอธิการบดีหรือริเริ่มจัดตั้งขึ้น แม้ที่ทบวงมหาวิทยาลัย ในสมัยดำรงตำแหน่งปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ก็พยายามหาวิธีจัดให้เกิดความร่มรื่นและเขียวชอุ่มเท่าที่จะทำได้ตามสภาพของอาคารที่มีอยู่

5. การจัดระบบการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินการดำเนินงานตามนโยบายและแผนการปฏิบัติงานขององค์กร การดำเนินการในประการนี้ นอกจากจะเน้นการพัฒนาตรวจสอบภายในองค์กรแล้ว ยังเน้นการจัดให้มีการติดตาม ตรวจสอบจากองค์กรภายนอกเพื่อเป็นหลักประกันความโปร่งใส และให้ได้ประสิทธิผลของงาน การจัดระบบการติดตามตรวจสอบ โดยองค์กรภายนอกนี้ได้จัดทำอย่างสำเร็จผลที่สถาบันพระปกเกล้า มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี และมหาวิทยาลัยราชภัฏหลายแห่ง

ผลงานและคุณลักษณะของศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน ทางด้านการศึกษา และด้านอื่นๆ ดังกล่าวข้างต้น เป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่า ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงและเกียรติคุณอันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป และตลอดมาด้วย

การเป็นนักการศึกษาและนักบริหารที่ยึดอยู่บนพื้นฐานของหลักวิชาการ การค้นคว้าวิจัย การพัฒนาความรู้ การประยุกต์และเผยแพร่ความรู้อยู่ตลอดเวลา อันจัดได้ว่าเป็นแบบอย่างอันดีแก่ผู้ใฝ่หาความก้าวหน้า และความเจริญแห่งชีวิต และการงานจะพึงยึดถือเป็นแนวปฏิบัติต่อไป

